

ПРОБЛЕМИ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

В.В. БЛАГОЙ, канд. екон. наук, доц., доц. кафедри економіки та маркетингу

О.В. ЗАГОРУЛЬКО, здобувач вищої освіти

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна.*

Проблема невідповідності системи освіти в Україні викликам сучасності і необхідність її реформування привертає увагу з боку вчених, педагогів, політиків, бізнесменів і представників громадськості. Широко обговорюваним кроком в нормативному забезпеченні реформи освіти став Закон України «Про освіту», який був прийнятий Верховною Радою України від 5 вересня 2017 року. Однак зміст зазначеного закону свідчить, що залишається не вирішеною проблема комплексної цифровізації освітніх послуг і використання їх потенціалу для сприяння модернізаційним процесам в економіці України.

Розглянемо освіту як послугу, на яку є попит і пропозиція в Україні та за її межами.

Попит на освітні послуги формують учні, студенти, особи, що підвищують кваліфікацію тощо.

Пропозиція освітніх послуг формується на базі системи дошкільної, середньої та вищої освіти.

На даний момент є певна рівновага між попитом і пропозицією.

Попит залежить від двох параметрів: від кількості платоспроможних учнів і студентів та інших осіб, які отримують освітні послуги, від середньої оплати, яку вони вносять за навчання.

На кількість осіб які здобувають освіту впливають такі чинники: природний спад наявного населення, посилення відтоку студентів за кордон, наявність студентів іноземців, чисельність яких в останні роки дещо скоротилася через соціально-політичну нестабільність, але як і раніше її можна порівняти з кількістю осіб, які навчаються за кордоном.

Витрати на освіту, які здійснюються з коштів держбюджету, є недостатніми в силу малих розмірів економіки.

Платоспроможний попит з боку домогосподарств низький в силу низьких доходів у більшій частини населення. При цьому та частина населення, яка має більш високі доходи та фінансові ресурси, вважає за краще здобувати освіту за кордоном.

Отже, попит обмежений як демографічними, так і економічними факторами. І передумов для його збільшення немає.

Пропозиція освітніх послуг в основному формується з боку системи освіти, основною конкурентною перевагою якої є дешевизна щодо економічно розвинених країн. Станом на червень місяць 2018 року середня зарплата в сфері освіти була нижчою за середню зарплату в Україні (8553 грн. та 9141 грн. відповідно), що в грошовому вираженні несуттєво перевищує 200 дол. США.

Таким чином, формується проблема, коли низька вартість освітніх послуг не дозволяє підвищувати їх якість. А скорочення попиту обмежує ресурси для традиційних інвестицій в якість освіти, і разом з тим обумовлює оптимізацію чисельності навчальних закладів та їх співробітників. В таких умовах закріплюється технологічна і освітня відсталість, що перешкоджає інформаційно-цифровій модернізації економіки України.

Збільшення попиту і пропозиції можливо трьома шляхами: 1) підвищення якості послуг; 2) збільшення чисельності іноземних студентів, які безпосередньо приїжджають в Україну вчитися; 3) надання освітніх послуг дистанційно.

Потенціал цифровізації. При реалізації і першого, і другого і третього напрямів необхідно враховувати сучасні технологічні тренди щодо способів і форм навчання, серед яких виділяються: професійна сертифікація і відповідність міжнародним «стандартам якості»; MOOCs (масові відкриті онлайн-курси); мікронавчання; використання доповненої і віртуальної реальності. Вже зараз як в світі, так і в Україні напрацьований багатий досвід формування та розвитку освітніх платформ. Провідними в освіті є Skillshare, Udemy, Coursera, adX, Khan Academy тощо, де вже містяться тисячі курсів та навчаються мільйони слухачів.

В Україні протягом останніх років з'явилися власні освітні платформи: Prometheus, яка містить безкоштовні онлайн курси від викладачів КНУ ім. Т.Шевченка, НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського», НУ «Києво-Могилянської академії», «Відкритий університет майдану», де десятки курсів та тисячі слухачів.

Застосування цих трендів на практиці вимагає створення онлайн шкіл і онлайн університетів. В першу чергу провідним університетам країни, які вже мають власний бренд, необхідно переходити від веб-сторінок до цифрових платформ. В подальшому для формування конкурентоспроможної освітньої послуги на міжнародному ринку під єдиним брендом «Українська освіта» необхідна їх агрегація на загальнонаціональній освітній цифровій платформі.

Наявність цифрових платформ дозволить проводити навчання в віртуальних лабораторіях, найбільш якісні освітні програми зробити загальнодоступними для віддаленого вивчення, знизити ризики прояви корупції, створити рейтинги найбільш якісних освітніх послуг і їх творців.

Використання технології блокчейн дозволить автоматично перераховувати певні криптокошти авторам навчальних курсів в залежності від кількості студентів, які їх пройшли. Студенти зможуть автоматично отримувати сертифікати чи дипломи за умови виконання вимог освітніх смарт-контрактів.

У підсумку буде створено національну освітню екосистему, яка об'єднує освітні заклади, студентів, учнів, абітурієнтів, випускників. Такого роду співпраця дозволить підвищити якість освітніх послуг та зробить їх доступними у віддаленому режимі з будь-якої точки світу. І разом з тим будуть створені умови для підвищення їх якості на внутрішньому ринку, з подальшим збільшенням вартості і, як наслідок, оплати праці в сфері освіти.

Література:

1. Ляхоцька Л. Л. , Ляхоцький В. П. Цифрова освіта і наука – запорука національної безпеки України/ Ч.ІІ «Гуманітарні проблеми національної безпеки України». ДП «Експрес-об'ява». К., 2019. С. 277-289.